

Nr 130.

Av herr Nilsson, Bror, och herr Niklasson, *i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till markkartering och grundkalkning.*

Statsbidrag till fraktlindring för jordbrukskalk har utgått sedan år 1908. De av riksdagen beviljade beloppen för detta ändamål ha varierat mellan lägst 200 000 (åren 1908—1909) och högst 2 000 000 kronor (åren 1919—1920). I medeltal under perioden 1916—1942 utgjorde bidragen 750 000 kronor. Under de senaste åren ha beviljats cirka 275 000 kronor årligen. Anslag för detta ändamål har emellertid icke föreslagits i årets statsverksproposition. I stället föreslår nu Kungl. Maj:t en ny typ av anslag, nämligen bidrag till markkartering och grundkalkning, nionde huvudtiteln, punkt 77.

Visserligen är det statsfinansiella läget sådant, att sträng sparsamhet bör iakttagas med statsmedel. Samtidigt är emellertid försörjningssituationen sådan, att produktionen vid jordbruket bör stimuleras. Det är ett erkänt faktum, att man genom utökad användning av kalk på kalkfattiga jordar kan höja skördarna avsevärt. Det synes oss därför föga välbetänkt att i nuvarande situation ytterligare beskära anslaget till kalkanvändning, då det utan tvekan verkar starkt produktionsfrämjande.

Det kan i detta sammanhang erinras om att statsmakterna i England som ett led i strävandena att öka produktionen nyligen beviljat mycket stora bidrag till de engelska jordbrukarna för att främja en snabb uppkalkning av jorden.

Enligt officiella utredningar har den svenska åkerjorden, som till cirka 45 procent kan anses vara i behov av kalkning, ett totalt behov på omkring 550 000 ton ren kalk (CaO) årligen för en tid av sju år framåt. För att underhålla detta optimala kalktillstånd skulle sedan åtgå cirka 300 000 ton ren kalk årligen. Trots de tidigare utbetalade fraktlindringsbidragen har under de senaste åren jordbrukets kalkkonsumtion hållit sig vid endast omkring 220 000 ton ren kalk. Ej ens behovet av underhållskalk har alltså fyllts, och man måste därför räkna med att kalktillståndet i landets åkerjordar i stort sett undergått en försämring. Bortfaller det statliga bidraget till kalkning, kan man ej vänta annat än att en utarmning av våra åkerjordar kommer att fortgå i ökat tempo. Det har redan i en av sockerbolaget utförd undersökning konstaterats, att kalktillståndet i de skånska åkerjordarna försämrats

under de sista tio åren — en utveckling, som måste anses vara mycket allvarlig.

Även ur andra synpunkter torde tidpunkten för en reducering av det statliga bidraget vara mindre väl vald. Genom de höjda taxorna ha kalkfrakterna ökats med cirka 20 procent i medeltal; därtill komma höjda lastbilstaxor. Då nu även statsbidraget till kalkfrakter bortfaller, innebär detta en ytterligare höjning av kalkpriset för flertalet jordbrukare. Höjningen av kalkpriset blir betydande, då kostnaderna för kalken till mycket stor del utgöras av transportkostnader, ofta cirka 50 procent. Man har därför all anledning tro, att den avsevärda höjning av kalkpriset, som nu av nämnda anledningar måste ske, kommer att få en beklaglig minskning av kalkanvändningen inom jordbruket till följd. Givetvis innebär det en sänkning av produktionen till nackdel för både producenter och konsumenter.

Man bör även beakta, att jordbrukets tillgång på kvävegödselmedel för närvarande är mycket knapp och ingalunda täcker behovet. För kväve liksom för växtnäringsämnet fosfor gäller emellertid, att behovet av dem i viss grad kan minskas, åtminstone tillfälligtvis, samtidigt som fosfatets effekt ökas, i den mån jordens kalktillstånd förbättras. Även detta är ett starkt skäl för att i nuvarande situation stimulera utnyttjandet av den inhemska tillgången på kalk.

Det finns således många skäl, som tala för att bibehålla ett produktionsfrämjande bidrag till kalkanvändningen. Det i propositionen föreslagna bidraget synes oss i första hand ha en social hjälpkaraktär, vilket vi i och för sig icke ha något att invända mot. Vi anse emellertid, att bidragen till kalkning i produktionsfrämjande syfte icke böra begränsas till de ofullständiga jordbruken. Enligt vår uppfattning föreligga starka skäl för att även jordbruk i storleksgruppen 20—50 hektar böra kunna erhålla bidrag till grundkalkning, om jorden är i behov av kalk och av denna anledning icke kan lämna tillfredsställande skördar.

Vi vilja också framhålla det faktum, att endast 10 procent av vår åkerjord är markkarterad och att procenttalet för brukningsdelar under 20 hektar är betydligt lägre, troligen under 5. Då även fältförsök med kalk ha utförts i mycket liten omfattning, torde det icke vara möjligt att på ännu några år bygga bidragsverksamheten härpå. Tills markkarteringen nått större omfattning, torde det bli nödvändigt att avstå från kravet, att markkartering eller fältförsök skall kunna företas för erhållande av bidrag. Åtminstone under en övergångsperiod bör jordbrukarens egen uppfattning om kalkbehovet, därest denna är byggd på säker erfarenhetsmässig grund, kunna godtagas. I annat fall komma bidragen i praktiken endast ett ytterst begränsat antal jordbrukare till godo.

Med stöd av vad ovan anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta,
att grundkalkningsbidrag må utgå enligt de i propositionen angivna grunderna, dock att alla brukningsdelar under 50 hektar må bliva berättigade till bidrag, och
att bidrag må utgå, även om markkartering eller fältförsök av olika skäl ej kan företes, i de fall, då jordbrukaren med stöd av erfarenhet kan styrka, att kalkbehov föreligger.

Stockholm den 23 januari 1948.

B. A. Nilsson.

Otto Niklasson.